

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Friluftsliv i barnehagen

Outdoor life in kindergarten

BLUBACH-1 20H

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for idrett, kosthold og natur

Veileder: Bernt Rydland Olsen

Innleveringsdato: 31.mai 2021

Summary

With this thesis we want to explore what is considered as outdoor life in kindergartens, and how we as kindergarten teachers can facilitate for outdoor life regardless of qualifications and challenges. There are several factors influencing the use of outdoor activities, and in this thesis, we have seen that reducing the threshold to take part in outdoor life activities is one important factor. A survey on outdoor life aimed for kindergarten staff was designed, and through our research, we observed that many kindergarten employees interpreted and defined outdoor life similarly. Furthermore, we explored how children with functional disabilities, and how children who are not used to find themselves outdoors was able to take part in outdoor life activities. In conclusion we found that it is important to prioritize easy use of outdoors life activities for all children regardless challenges, or experience, due to the overall benefits of implementing outdoor life as a regular activity in the kindergarden.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Valg av problemstilling og problemstilling.....	3
1.2 Begrepsforklaring.....	4
2. Teoretisk tilnærming	5
2.1 Friluftsliv i barnehagen – hva er det og hvordan legge til rette for det?	5
2.2 Friluft – en dannelsesarena	7
2.3 Personalets kompetanse og holdninger.....	8
2.4 Voksenrollen.....	10
2.5 Påvirkning	11
2.5.1 Hjemmet – Kultur og holdning.....	11
2.5.2 Alder.....	12
2.6 Barn med nedsatt funksjonsevne og funksjonshemning.....	13
2.7 Annerledes lek.....	15
3 Metode.....	17
3.1 Valg av metode – kvantitativ metode.....	17
3.2 Metodekritikk.....	17
3.3 Spørreundersøkelse.....	18
4 Resultat	18
5 Drøfting	28
5.1 Friluftsliv i barnehagen	28
5.2 Barn med nedsatt funksjonsevne.....	31
5.3 Påvirkning	33
5.4 Personalet i barnehagen	34
6 Avslutning	37
6.1 Konklusjon.....	37
Litteraturliste	39
Vedlegg.....	41

1. Innledning

Friluftsliv i barnehagen kan man se på mange forskjellige måter, og man legger dette opp forskjellig fra barnehage til barnehage. Barn må alltid få tid og rom til å utforske miljøer på sin egen måte. Et rikt og variert register av sanselige kontakter med omgivelsene legger god grunn for den indre utviklingen. En forutsetning er at naturmiljøet der barna leker, er så stort at barna ikke stadig forstyrres (Lie et al., 2013 s.12). Naturen har mange muligheter for lek, og jo tryggere barna er i naturen, jo mer klarer de å utforske.

Barn har ulike forutsetninger for lek og bruk av naturen, og mange har ulike utfordringer knyttet til utelek og friluftsliv. Med utfordringer mener vi alt fra der barna kan ha fysiske og psykiske vanskeligheter med å ferdes i naturen til det å ikke være vant med det. I rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s 33 & 34.) står det at:

Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna

- opplever og utforsker naturen og naturens mangfold
- får gode opplevelser med friluftsliv året rundt
- opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomen og fysiske lover
- Får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen

Det er noe av det barnehagen skal bidra med for at barna skal oppleve og lære av og om naturen.

1.1 Valg av problemstilling og problemstilling

Vi har valgt problemstillingen basert på vår egen interesse i friluftsliv og mener at problemstillingen er relevant. Vi mener problemstillingen er relevant siden friluftsliv er et fokusområde i barnehagen, og det kan alltid komme utfordringer og barna kan ha ulike forutsetninger man må ta hensyn til. Fra tidligere erfaringer ser vi at friluftsliv i barnehagen kan være utfordrende og variere fra barnehage til barnehage. Vi vil derfor se nærmere på viktigheten av friluftsliv i barnehagen, og hvordan man kan legge til rette for et inkluderende friluftsliv for alle barna, uansett forutsetninger og utfordringer. Vi har ut ifra dette formulert følgende problemstilling: *Hva er friluftsliv i barnehagen? Og hvordan kan vi som barnehagelærere legge til rette for friluftsliv med barn uansett forutsetninger og utfordringer.*

1.2 Begrepsforklaring

Det er ikke gitt at folk flest tilrettelegger begrepet friluftsliv med samme innhold. Hva friluftsliv kan være er subjektivt og personlig, og er et begrep med flere mulige tolkninger. I denne oppgaven velger vi å definere friluftslivet med utgangspunkt i Stortingsmelding nr.39 (2000-2001) «Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet». Her er friluftslivet definert som «opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse» (Miljøverndepartementet 2001a:10, i Lundhaug & Neegaard, 2017, s. 61).

Vi velger også å forklare begrepet uteliv da det ikke er et synonym med friluftsliv. Osnes, mfl (2017, s.199) skriver at uteliv i barnehagen er alt pedagogisk arbeid som arbeides med ute. I norske barnehager er det tradisjon å være ute hver dag hele året om det ikke er for kaldt. Og når det blir varmere ute, flyttes mange tradisjonelle inneaktiviteter ut til barnehagens uteområder.

I problemstillingen vår skriver vi «*uansett forutsetninger og utfordringer*». Med forutsetninger mener vi det mener vi de forventningene man har utfra barnas utgangspunkt. Vi mener at uttrykket barn med ulike forutsetninger har en sammenheng med barn med nedsatt funksjonsevne og barn med funksjonshemming, da de alle har ulike forutsetninger som kan påvirke barnehagehverdagen deres på forskjellige måter. Det kan for eksempel være barn som har behov for hjelpemidler i barnehagen (eks. rullestol). En annen faktor som kan påvirke de ulike forutsetningene barna har er hjemmet. Det kan innebære for eksempel kultur og interesser. Med utfordringer mener vi situasjoner som kan oppstå ut fra barnas forutsetninger. Et eksempel på det kan være at et barn er avhengig av rullestol, og når man da skal på tur kan det oppstå utfordringer på grunn av rullestolen. Rullestolen kan for eksempel være vanskelig å ferdes i naturen med. Det vil da si at vi mener at forutsetninger og utfordringer kan påvirke muligheten til å gjennomføre ulike typer friluftsliv. I oppgaven vil vi gå ut ifra fysiske utfordringer, kultur, hjemmet, personalets kompetanse og holdninger, og hvordan været påvirker valgene man tar i det daglige virket i barnehagene.

Danning er et vidt begrep, og omhandler en livslang prosess. Det handler om hvordan man former og skaper seg som menneske. I sammenheng med barnehagen kan man forstå danning som «en personlig prosess, et aktivt og bevisst forhold til omgivelsene, og evne og vilje til å reflektere over egne handlinger og væremåte» (Barne- og familiedepartementet, 2005, i Osnes et al., 2017, s.33)

2. Teoretisk tilnærming

Vi vil redegjøre for hva friluftsliv er i barnehagen, og hvordan friluftsliv kan være en inkluderende arena for barna. Vi kommer til å legge vekt på hvordan personalet i barnehagen tilrettelegger og fokuserer på friluftsliv. Her vil vi også skrive om personalets holdninger og kunnskap, og hvordan det påvirker friluftslivet i barnehagen. Deretter skal vi skrive om voksenrollen, og dens betydning. Det er mye som påvirker et barn, og vi skal se nærmere på hva som påvirker, og hvordan det går utover friluftslivet. Til slutt skal vi skrive om hvordan leken er annerledes i naturen i forhold til i barnehagens egne uteområder.

2.1 Friluftsliv i barnehagen – hva er det og hvordan legge til rette for det?

Friluftsliv er veldig forskjellig fra barnehage til barnehage, og barnehagene kan derfor ha en ulik tilnærming til friluftsliv. For noen er friluftsliv å gå en tur utenfor barnehagens områder, mens for andre kan det være å gå en lang tur med et mål om et tursted hvor det blir tilrettelagt aktiviteter som for eksempel å øve på basisferdigheter. Friluftsliv i barnehagen kan deles inn i tre kategorier: tradisjonelt-, aktivitetsbasert- og høstingsfriluftsliv. I det tradisjonelle friluftslivet legges det vekt på det enkle og lett tilgjengelige friluftslivet, naturopplevelser, basisferdigheter og leken i naturen står sentralt. Aktivitetsbasert friluftsliv handler om spesifikke aktiviteter, som kan kreve flere ferdigheter, kompetanse og utstyr. Det er mer krevende for personalet og barna, men gir gode muligheter for risikolek, mestring og bevegelsesglede. Eksempler på dette kan være skitur, sykkelstur osv. Høstingsfriluftsliv går mer inn på tradisjonene hvor man kan høste av naturens egne ressurser som er tilgjengelig for alle. I barnehagen kan dette være å plukke bær og fiske. (Lundhaug & Neegaard, 2017, 69-70).

I det spennende friluftslivet som er i barnehagen hvor spenning, risikosøking og testing av grensene er et sentralt tema, er det helt avgjørende at barnet har en trygg base den kan komme til, og at barnet vet at de voksne ser og ivaretar. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.17). For at de voksne i barnehagen skal kunne være en trygg base som barna kan komme til, kreves det at barnehagelæreren eller assistenten er til stede der det skjer, er observante, trygge voksne, ærlige, har selvinnsikt og er interesserte. Den trygge basen for barna må være sterkere, større og klokere for at den skal kunne støtte barna i aktiviteten. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.18).

Friluftsliv er en del av rammeplanen for barnehagen, og er noe som skal arbeides aktivt med. Det er mange positive sider med friluftsliv som påvirker barna. «Naturen åpner blant annet for

læring av motorikk og om dyr og planter. Samtidig inviterer naturen med alle sine muligheter for autentiske opplevelser til samtaler mellom barn og voksne med utgangspunkt i opplevelsene. Ute i naturen må barn også lære ta ansvar for seg selv, de andre barna og naturen.» (Osnes et al., 2017, s.212). Barna får utviklet seg på en annen måte, da de er ute i fri natur, og får andre og varierende utfordringer.

Det er i barnehagen at barna er mest nysgjerrig og åpne for den faglige kunnskapen og refleksjoner over både store og vanskelige spørsmål. En uendelig kilde til spørsmål, muligheter for å både se nye svar og nye sammenhenger er naturen. Hvis barna får ærlige svar på det de lurte på kan dette føre til enda flere spørsmål, og da vil barna lære ut ifra sin egen vilje og motivasjon. Dette er bare mulig hvis de som er med barna har en vilje til å hjelpe til med å finne svar. (Lysklett, 2013, s. 165-166)

For at et barn i barnehagen skal kunne klare å slippe seg løs, utforske og teste forskjellige grenser og evner, er det viktig at de føler seg trygge. Det utgangspunktet barnet har og dets personlige begrensninger vil bli med på å bidra til å sette rammer for det behovet barnet har i situasjoner. Det vil alltid være en utfordring å finne en balanse for når man skal kunne utfordre et barn, og når man skal være en trygg havn. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.16). Hovedtanken rundt trygg base kan bli overført til friluftslivet og utelivet i barnehagen. Det er barnehagelærerne og assistentene som må være denne trygge basen for hvert enkelt av barna, og må også være tilgjengelig for å gi støtte, trøst og oppmuntring. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.16).

Når barna er ute i naturen lærer de mye nytt og får masse nye inntrykk. Friluftsliv er verdifullt, og den erfaringsbaserte læringen har stor plass. Når barna skal tilegne seg kunnskap må de få prøve og feile ved å være ute i naturen. Det blir også da lettere for barna når det er rom for at de får prøvd seg frem. (Bagøien, 2010, s. 107).

Vi har fra tidligere gode erfaringer med barnehager som er natur og friluftslivsbarnehager. De tar i bruk friluftsliv i nesten alt de gjør, og lar barna ta stor del av dette. De legger det selvfølgelig mer til rette enn hva vanlige barnehager gjør, der de har uteliv og friluftsliv som en hovedarena i barnehagen. Natur og friluftslivsbarnehager har blitt mer og mer populært i de skandinaviske landene i de siste årene. Disse barnehagene har et stort fokus på naturopplevelser og friluftsliv enn de tradisjonelle barnehagene har. Et av målene til de fleste naturbarnehager er:

Naturbarnehager har naturen som arena for lek, opplevelse og læring. Målet er at barna blir kjent med og glad i naturen, og dermed også at de ønsker å ta vare på den. Et eksempel som kommer under målformuleringen til naturbarnehager er redskapsbruk, noe som går igjen i naturbarnehager. Bruken av øks, kniv og sag er noe som barna kan lære bruken av i barnehagen og noe som nesten alle barn liker å gjøre. Dette kan gjennomføres på en god og trygg måte. Her kommer den store gleden av å mestre noe inn (Lie et al., 2013 s.265-268).

2.2 Friluft – en danningsarena

For barnehagelæreren handler ikke friluftsliv bare om hva barna tilegner seg av kunnskap og ferdigheter, men også hvordan naturopplevelser er med på å forme barna som personer, og hvordan disse naturopplevelsene kan være allmenndannende. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.109).

For at barnet skal bli kroppslig dannet, så må de få muligheten til å kunne utforske kroppsligheten sin. Kroppslighet kan forklares slik at det er den måten barnet selv framtrer på. Hvordan barnet fysisk ser ut i omfang og størrelse, hvordan barnet opptrer innen de språklige og motoriske ferdighetene og også hvordan barnet gjennomfører bevegelser som er mindre, eksempelvis gester og blikk. (Osnes et al., 2017, s.33).

Når barna får bruke kroppen sin gjennom varierende aktiviteter i ulike miljøer, for eksempel naturen, får barna en allsidig sansestimulering og de får erfaring med kroppen sin styrke, utholdenhet og bevegelighet. Når det er mange ulike bevegelsesløsninger gjør dette at barna får øvd seg på koordinasjon og de blir også kjent med mulighetene til kroppen. Det er viktig at barna får oppleve hvordan man skal invitere andre barn til kroppslig lek, og at de da kan være med på å skape en endring i leken igjennom barnet selv sin kroppslighet eller væremåte. (Osnes et al., 2017, s.33).

Friluftsliv kan være en arena for danning. Turer som utføres i barnehagen kan for eksempel være med på å forme barna som demokratiske og medvirkende mennesker. Utelivet kan ha som mål at barna utvikles som selvstendige, reflekterte og kritiske individer. Naturen har mye å by på, og mange spontane opplevelser for barna. Her kan det oppstå gode muligheter for undring. Barn kan stille vanskelige spørsmål om naturen, som kan være vanskelig å svare direkte på. Da kan man sette i gang samtaler hvor barn og voksne kan finne mer kunnskap sammen i fellesskap. Under turene blir barna aktive deltagere i det pedagogiske arbeidet. De er utforskere og

oppdagere, og da kan barnehagelærerne følge opp med kunnskap. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.109).

Et annet eksempel på hvordan friluftsliv kan være en danningsarena, er hvordan barna blir formet som sosiale og empatiske mennesker av turene. Etter en lang dag ute med mye aktivitet, kan det føre til at barna erfarer underskudd på basisbehovene. De kan erfarer med å være kalde, slitne, sultne og tørste. Hvordan barnehagelæreren oppfører seg i en slik situasjon vil påvirke barnas turglede og trygghet i gruppen. Et turfelleskap bygges på omsorg, oppmuntring og en felles innsats for å ta vare på hverandres basisbehov. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.110).

2.3 Personalets kompetanse og holdninger

Friluftsliv krever i sin enkleste form lite av forkunnskaper, men for å finne fram til det fulle potensialet krever friluftsliv teoretisk kompetanse og praktisk kunnskap. For å legge til rette for gode pedagogiske opplegg som er spennende og utfordrende for en førskolegruppe er det en stor fordel at man har ferdigheter som tilfører turen mer enn et utvidet område. For den enkelte barnehagelæreren kan det være kunnskap om arter der man ferdes, praktiske ferdigheter som knyte tau og matlaging ute, og kunnskap om hva kunnskap om bekledning under ulike værforhold betyr for trivsel.

På dager som er kalde og vindfulle er det kun små grep som skal til for at man kan oppleve komfort og turglede under forhold som kunne gitt en opplevelse av mistrivsel. Kunnskapen om hvordan man skal kle seg rett, hvordan man lager bål og finne en leirplass man kan være på er sentrale forutsetninger for at man skal trives. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.98). Barna ser og lærer hele tiden av de voksne i barnehagen, noe de da også gjør når man er ute på tur. “De voksne er der barna er, og de er gode, aktive rollemodeller som barna kan forholde seg til hvis de vil, nesten som en parallell-lek mellom voksen og barn” (Sandseter et al., 2018, s.359).

I en organisasjon er alle bærere av sine personlige kunnskap som er sammensatt, kompleks og sammenvevd over tid bestående av de ulike delene som påstandskunnskap, taus kunnskap, ferdigheter og holdninger. (Kvistad & Søbstad, 2018, s.115). Personalet har ulik kompetanse og jobber på forskjellige måter. Man jobber som oftest alltid i team i en barnehage, og da er det viktig å kunne samarbeide og komme frem til en enighet. Personalet i barnehagen må også

kunne utfylle hverandre. Når man kartlegger personalets kompetanse kan dette gi et bilde der denne kompetansen er i en personalgruppe. Dette er viktig forutsetning for teambygging. (Kvistad & Søbstad, 2018, s.117-118). I personalet vil noen har sine styrker på ett av kompetanseområdene, mens andre har noen styrker på et annet område. Det å kartlegge kompetanse, og se hvordan ulike sterke sider utfyller hverandre er en måte å benytte seg av denne forståelsen på. Det er viktig å utvikle en helhetlig kompetanse i yrket, da det er viktig i sosialiseringprosesser og kompetanseutviklingen i yrket (Kvistad & Søbstad, 2018, s.124).

Barnehagehverdagen består av relasjoner hver dag. Barna leker med hverandre, og de kommuniserer med de voksne i barnehagen. Den sosiale kompetansen er en del av barnet og voksnes kompetanse. De voksne i barnehagen kommuniserer med de ansatte på avdelingen, foreldrene eller samarbeidspartnere som jobber i eller utenfor barnehagen. (Kvistad & Søbstad, 2018, s.118). Relasjonskompetansen i barnehagen er med på å dekke den gjensidighet i samhandling og kommunikasjon som hele tiden finner sted bare mellom barna, mellom voksne og barn eller mellom de voksne. Dette kommer inn på det å se gjensidigheten i relasjonene. Dette er relasjoner som foregår her og nå og relasjoner som utvikler seg ut over tid. (Kvistad & Søbstad, 2018, s.119-120).

En barnehagelærer som formidler turglede klarer å skape gode forutsetninger for at barna trives når de er på tur. Både barna og de voksne har et stort utbytte av friluftslivet på mange måter. Det er veldig viktig at barna får oppleve turglede. Det er også viktig at personalet som er med også trives ute på tur. De voksnes trivsel som er med på tur smitter over på barna. Barna lærer og tar av de voksnes kroppsspråk, hva de sier og hvordan holdningene deres er. Barna legger fort merke til om de voksne ikke trives når de er ute på tur eller ikke. De voksne i barnehagen er rollemodeller for barna og de kan også med måten de oppfører seg på å hemme eller fremme drivkraften til barna under lek og utforskning på tur. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.98-99).

Barnehagelæreren sin profesjonskompetanse innen friluftsliv går ut på at man gjør seg kjent med de turmulighetene som er rundt i nærmiljøet. Man kan oppnå de aller fleste målene i friluftsliv gjennom et enkelt friluftsliv der det ikke kreves mye utstyr. Sentrale mål for friluftsliv er det å videreføre de tradisjonene og turkulturene til den neste generasjonen som handler om det å ta i bruk kroppen sin til å utforske turområder rundt i barnehagens nærmiljø og det at man klarer seg med lite midler. Friluftslivet som kommer inn i barnehagen handler ikke om at man skal oppnå vanskelige presentasjoner og opplevelser som er ekstreme. Det overordnede når man

skal på tur er turglede, opplevelsen man får, friheten og den mestringen barna kjenner på. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.100).

2.4 Voksenrollen

Som voksen i barnehagen må man være bevisst på egen væremåte og hvert valg man tar, da det vil påvirke barna. Det finnes flere forskjellige måter barnehagelæreren kan opptre når barna er i en lekesituasjon. En av de rollene man kan ta er en *lekekamerat*. Det vil si at man deltar i aktiviteter og leker sammen med barna. Vi som voksne blir da likestilt med barna i leken. Det er viktig at vi ikke tar over leken til barna. *Veileder* er også en rolle. Her setter barna selv i gang leken, og bestemmer hva de skal gjøre. Det kan fort skje at noe skaper problemer og at noen kan falle ut av leken. Her blir vår oppgave å veilede og hjelpe barna tilbake i leken. Vi må gjøre dette på en måte slik at det ikke forstyrrer leken. Som *tilskuer* sitter vi på sidelinjen der vi også har gode muligheter til å observere. Dette er fin måte å observere motoriske ferdigheter og hvordan barna leker i en gruppe. En annen rolle vi som voksne kan innta, er *parallell-leker*. Her kan den voksne leke ved siden av å motivere og inspirere barnet til å utvikle leken.

En *Igangsetter* vil si at den voksne setter i gang en lek med et enkelt barn eller i gruppe. Her kan den voksne motivere til nye lek som barna kan ta del i (Osnes et al., 2017, s.38-41).

Når man er i naturen med barn, er det viktig at vi som voksne gir barna rom til å prøve selv. Samtidig skal barna føle seg trygge og vite at vi er i nærheten. Teorien om støttende stillas, som omfatter at vi som voksne, eller flinkere barn, gir akkurat nok støtte til at barna skal klare å gjennomføre en aktivitet, som barnet ellers ikke ville klart å gjennomføre alene. Et støttende stillas blir brukt for å støtte de prosjektene barnet gjennomfører i øyeblikket (Askland & Sataøen, 2017, s.208).

Læringen om friluftsliv og uteliv kan være samtaler og de forberedelsene man gjør sammen med barnegruppen før man legger ut på tur, eller en samlingsstund rundt bålet. Læring om friluftsliv og uteliv ligger i det at man er i en formell læringssituasjon der barnehagelæreren krever at barna følger med og deltar. Dette kan for eksempel være at man snakker i felleskap om temaer i naturfag, bevegelse og kropp eller om regler og sikkerhet når man er på tur. Når man er ute på tur kan barnehagelæreren legge opp til læring rundt slike temaer, som gjennom en samlingsstund om den valgte aktiviteten for dagen, prosjektet eller perioden. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.84). Man må som barnehagelærer være klar over at man har en viktig rolle i barns læring, og at man da må være engasjerte i situasjoner som kan føre til læring.

2.5 Påvirkning

Barnas eksponering for friluftsliv og aktiviteter i naturen blir påvirket av foreldre og miljøet de vokser opp i. Foreldre som ikke har interesse for friluftsliv selv vil naturligvis bruke mindre tid på aktiviteter forstått som friluftsliv. I tillegg kan alder på barnet, eller alder på søsken, ha en betydning, tilgang på riktige klær eller om barna har utfordringer som for eksempel funksjonshemminger.

2.5.1 Hjemmet – Kultur og holdning

En forutsetning for at barn skal få gode opplevelser i naturen, er at de kjenner seg trygge ute. Det er ikke alle barn i barnehagen som er like turvante. Noen har turvante og turglade foreldre, disse kjenner naturen og har som regel utstyr som passer aktivitet og vær. Andre barn har ikke like mye erfaring. Foreldre kan være lite glad i å gå på tur, de kan være travle, eller de kan være ukjent med den norske naturen og hva slags klær, sko og utstyr som kan være fornuftig å ha på tur (Langholm et al., 2017, s 60). Vi synes det er viktig å motivere barn, uansett hvilken erfaring barna har i naturen. Og vi vil vise at det er mulig å tilrettelegge for friluftsliv med en gruppe barn med forskjellige forutsetninger.

«Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget» (Utdanningsdirektoratet, 2018, s.29). Foreldresamarbeidet er sentralt i barnehagen, og noe som vil påvirke hverdagen. Alle foreldre er forskjellige, og har ulike grenser. Noen foreldre ønsker gjerne å sette grenser på hva barna skal gjøre av aktiviteter i barnehagen. Dette kan for eksempel være at de ikke vil at barna skal klatre i høyder, bruke skarpe redskaper og andre typiske risikoleker. Her må vi da komme inn som veiledere, og ha en samtale om hva foreldrene synes er greit. Alle foreldre vil det beste for sine barn. Det vil ofte komme spørsmål til de ansatte i barnehagen om hvordan barna har det i barnehagen. Det er også viktig at barnehageansatte samler inn informasjon slik at man kan gå frem med et godt utgangspunkt. (Løkken & Søbstad, 2014, s.18)

I Norge har vi mer fri tilgang til utstyr, som for eksempel spikkekkniv. Det kan være en påvirkning for hvordan man jobber i barnehagen, der noen foreldre kan være skeptiske til bruk av kniv (Lundhaug & Neegaard, 2017, 39). Kulturelle forskjeller er ikke uvanlig, og voksne og

barn kan ha forskjellig religiøs tilknytning, etnisitet og språk. Voksne og barn fra ulike kulturer kan påvirke barnehagehverdagen, men mangfoldet er også spennende og kan by på mange muligheter når man skal jobbe med det pedagogiske arbeidet. Et av fagfeltene kan være kropp, bevegelse og helse, og her kan det være med på å tilrettelegge for både spennende leker, varierte leker og aktiviteter. Personalet bør være åpen for disse mulighetene (Osnes et al., 2017, s.80).

I alle familier har vi ulike måter å være på eller å bevege oss på. Dette er noe som er varierende i enhver familie, men hver familie har bevegelsespraksiser som kjennetegner akkurat dem. Et eksempel her kan være at familier har forskjellige regler for hvordan de snakker og beveger seg innendørs, at de går på tur hver helg, går på konserter eller slapper av hjemme (Osnes et al., 2017, s.80). Vi må ta hensyn til at barna kommer med forskjellige bevegelseserfaringer. Da er det ekstra viktig at vi som barnehagelærere tenker på vår egen væremåte og voksenrollen (Jensen og Osnes 2009, i Osnes et al., 2017, s.81). Noen barn kommer fra land der de ikke er vant til at det er snø og kaldt, men de kan fortsatt ha en oppfatning av dette. De kan ha sett det på tv eller i bøker. Dette er som nevnt noe de har oppfatning av, men de har aldri følt på kroppen hvordan det er å være ute i snøen.

2.5.2 Alder

På en småbarnsavdeling driver man et helt annet friluftsliv enn på en storbarnsavdeling. For de små barna er det kanskje nok å bare gå en tur utenfor barnehagens område der de får et annet terreng og får prøvd seg frem på en annerledes måte. For de eldste barna er basisferdigheter ute i naturen noe de kanskje øver seg på, der de også går lengere turer og finner nye og spennende naturområder.

Når man er på tur med de minste barna, blir det stilt krav til for eksempel mulighet til bleieskift. Tur med de minste barna krever god planlegging og forberedelse når det gjelder hva man skal pakke med, og hvordan man skal komme frem til turmålet (Osnes et al., 2017, s.217). Det betyr ikke at man ikke kan drive friluftsliv med småbarn, her må man heller se mulighetene man har rundt seg og la barna få prøve seg frem. Man må tilrettelegge for kortere turer, ha med seg nok utstyr og personalet må være motivert og ville drive med friluftsliv. Det er også noe man må øve seg på, om personalet kanskje ikke har denne kompetansen fra før. Vi har fra tidligere erfaringer fra praksis sett hvordan man kan drive med friluftsliv med de yngste barna. Der lot de barna få prøve seg frem, tok de med til spennende og nye steder der barna ikke var kjent fra

før. Når de gjennomførte dette noen ganger, merket de at barna ble tryggere både på seg selv og områdene de ferdes i. De syntes ikke at alder var noe stopp for dette, da de hadde planlagt godt på forhånd. Når barna er i et fysisk miljø med utstyr som inviterer til lek og utprøving av forskjellige bevegelser, vil de bli nysgjerrige og selv bestemme hva de vil gjøre. En voksen lekekamerat som er engasjert vil gjøre situasjonen enda mer inspirerende for barna (Osnes et al., 2017, s.84).

2.6 Barn med nedsatt funksjonsevne og funksjonshemming

I barnehagen er det et stort mangfold av barn. Alle barn har forskjellige forutsetninger, hvor noen kan ha noe større utfordringer. Et eksempel her kan da være barn med nedsatt funksjonsevne.

Nedsatt funksjonsevne kan dreie seg om barns avvik eller skade i sosiale, kognitive, psykologiske, fysiologiske eller biologiske funksjoner. Disse barna kan ha mistet eller fått skade på en kroppsdel eller i noen av kroppens funksjoner. Det kan for eksempel handle om nedsatt bevegelses-, syns- eller hørselsfunksjon. Det kan også omhandle nedsatt kognitiv funksjon og ulike funksjonsnedsettelse på grunn av allergi, hjerte- og lungesykdommer. (St. melding nr. 40, 2002–2003, i Kunnskapsdepartementet, 2021).

Den nedsatte funksjonsevnen vil ikke alltid føre til varig funksjonshemming. Dertil kan de ha vansker eller en diagnose som kan skape utfordringer. Når man betegner et barn som funksjonshemmet, menes det at det er et gap mellom barnets individuelle forutsetninger og forventningen fra omgivelsene, for eksempel barnehagens utforming eller krav til funksjon. Det er imidlertid viktig å poengtere er at barn ikke må defineres ut ifra diagnoser eller vanskene sine. Først og fremst er de barn og hele mennesker (Mørland, 2020, s.8).

Gjennom erfaring og forskning viser det seg at den gode barnehagen har det personalet som søker kunnskap, har engasjement og en vilje til å utvikle en barnehage som klarer å gi rom for alle sammen, og har blikket på for det enkeltes barns muligheter og behov (Mørland, 2008, i Hallås & Karlsen, s. 79) Spesialpedagogene Sidsel Skappel Misund og Aina Nordahl har lansert begrepet skoggruppetmetoden i Norge. De har tatt utgangspunkt i de positive erfaringene de har ved å bruke skogen i arbeid med barn med nedsatt funksjonsevne. Metoden brukes både i spesialpedagogisk arbeid, og deler av metoden brukes også i arbeid med hele barnegrupper. Målene til Nordahl og Misunds (2009, s.14-15) metode er formulert i syv punkter:

1. Ivareta barnets totale utvikling
2. Gi barnet autentiske opplevelser
3. Gi barnet utfordringer det er modent for
4. Gi nærkontakt – barn/voksen og barn/barn
5. Gi fast ramme og struktur som bygger på tredelingen forberedelse, gjennomføring og gjenkalling
6. Være en metode hvor ny læring kan sees i sammenheng med og overføres til barnas hverdag
7. Forebygge lese- og skrivevansker

For at man skal kunne gi et godt tilbud til alle barna så trenger personalet i barnehagen økt kunnskap om hvordan de skal tilrettelegge for barn med nedsatt funksjonsevne. For at barn som er små med nedsatt funksjonsevne skal kunne fungere så bra som mulig ut ifra de forutsetningene de har, så kan det være til hjelp å tilrettelegge på ulike områder (Hallås & Karlsen, 2015, s. 79).

Funksjonsnivå skal i utgangspunktet ikke ha betydning for om man kan drive med et tradisjonelt friluftsliv. Det krever at man har tilgang til naturen, og at man ferdes etter egen evne. For at et barn i rullestol skal kunne oppleve det tradisjonelle friluftslivet og naturen, kreves det noe mer tilrettelegging, enn for en person som kan gå selv. Valg av område og praktiske løsninger er med på å velge hva en som sitter i rullestol kan være med på. I sammenheng med barnehagen kan dette være å ta i bruk en lett vogn med store hjul, og om vinteren kan man ta i bruk et akebrett (Lundhaug & Neegaard, 2017, 70).

Det kan være utfordrende for barnehagelæreren å se mulighetene fremfor problemene, og tenke ut hvilke tilpasninger man må gjennomføre for at aktivitetene også skal passe for barn med nedsatt funksjonsevne som ikke har mulighet til å ta seg fram på egenhånd. Barnas foreldre og interesseorganisasjoner kan hjelpe og gi nyttig informasjon, blant annet om ulike hjelpemidler og de kan gi innspill til hvordan man kan tilpasse aktiviteter slik at barna kan delta i aktivitetene med resten av barna (Osnes et al., 2017, s.217).

Samarbeidet med foreldre og andre instanser er viktig når noe kan bli utfordrende i barnehagen. Her er det viktig og ha et tett og åpent forhold, der begge parter vil det beste for barnet. Et eksempel her kan være at man må samarbeide om hvilke hjelpemidler som barnet trenger i barnehagen, slik at barnet skal få en best mulig barnehagehverdag.

Hvis friluftsliv skal være en aktivitet for alle barna, også barn med nedsatt funksjonsevne, er det viktig å vite hva hovedmålet med friluftsliv i barnehagen er. Hovedmålet er at barnehagen må være med på å skape gode opplevelser i naturen eller i naturpregede omgivelser med alle barna som er med (Osnes et al., 2017, s.203)

2.7 Annerledes lek

Barn må alltid få tid og rom til å utforske miljøer på sin egen måte. Et rikt og variert register av sanselige kontakter med omgivelsene legger god grunn for den indre utviklingen. En forutsetning er at naturmiljøet der barna leker, er så stort at barna ikke stadig forstyrres (Lie et al., 2013 s.12). Naturen har mange muligheter for lek, og jo tryggere barna er i naturen, jo mer klarer de å utforske. Når vi som pedagoger planlegger utedager tenker vi på å legge til rette for aktiviteter som passer området vi skal til. Et uteområde i en helt vanlig barnehage gir ikke de samme mulighetene som et rikt naturmiljø gir. Når barna er ute i naturen så blir ikke barna like lett forstyrret i leken, da de ute i naturen har mye større plass rundt seg. (Lie et al., 2013 s.266)

Når man er på tur oppleves en del situasjoner med kreativitet og glede. Her kan man finne rollelek som varer lenge, hvor barna er helt oppslukte i leken. I naturen er det lite leker, så barna må bruke fantasien og ta i bruk materialer fra naturen inn i leken. Lek i natur fremmer fantasien til barna. Det gode samspillet på tur og felles opplevelser ute gir også barna et godt utgangspunkt i leken innendørs. (Langholm et al., 2017, s.56) Det at barn opplever mestring er helt sentralt for at barna skal bli motiverte og engasjerte. Mestring handler «om å kunne noe, beherske eller få til noe, altså få en opplevelse av å kunne ulike ferdigheter» (Jensen og Osnes, 2009, i, Osnes, et al., 2017, s.22) Mestring er noe vi vil at barna skal oppleve mye av i barnehagen. Som for eksempel at barna klarer å spikke egen pinne og at de får på seg støvlene selv. Det er noe vi som pedagoger må hjelpe barna med å oppnå.

Når man er i naturen er det større sjanse for at barna kan gjennomføre risikolek. Ellen Beate Sandseter (2007, i Osnes et al., s.158) definerer risikolek som en utfordrende og spennende lek, hvor det er risiko for at barnet kan skade seg hvis noe går galt. Sandseter kategoriserer den risikofylte leken som:

- Lek i store høyder, med fare for å falle ned
- Lek med stor fart, med fare for, for eksempel sammenstøt
- Kamp- og slåssleker, med fare for å skade hverandre
- Lek ved farlige steder, med fare for å falle på/ned/inni noe
- Lek med farlige redskaper
- Lek hvor barn kan gå seg bort/bli borte

Vi deler den risikoen i leken inn i *objektiv risiko* og *subjektiv risiko*. Den *objektive risikoen* er den risikoen som faktisk foreligger, og hvor det er en mulighet for at barnet skader seg. Den *subjektive risikoen* er den risikoen og spenningen barnet selv føler på. Dette er uavhengig om det foreligger en reel fare eller ikke. Dette knyttes til barnets tro på egen kompetanse og erfaring. (Osnes et al., 2017, s.156-158) Osnes, mfl (2017, s.159) skriver også at gjennom den risikofylte leken blir barna kjent med egne begrensninger og muligheter. Gjennom leken blir barna sterke, smidige og koordinerte. De lærer seg å handle raskt og hensiktsmessig i situasjoner. Jo lenger barna holder på, og etterhvert som risikoen blir større, jo større utfordringer mestrer de. Sandseter kaller det risikomestring. (2007, i Osnes, mfl, 2017, s.159) «De utvikler også en mental styrke og erfaring som gjør dem sikre på seg selv, på andre og på at de kan mestre også på andre områder (Stephenson 2003, Sandseter 2007, i Osnes et al., 2017, s.159)

Når barna leker både inne, ute, alene og med andre barn og de leker med noe de interesserer seg for og synes er gøy, så kan de komme inn i en flyt (flow) i leken sin. Csikszentmihalyi (2008) bruker begrepet flow om en tilstand med dyp konsentrasjon og tilstedeværelse. Dersom barnet møter akkurat passe utfordringer i forhold til egenskapene de har, vil det være mulighet for en dyp tilstedeværelse i den aktiviteten barnet er med i. Et barn som er i en flyttilstand behøver ikke å ha gått inn for å konsentrere seg, men heller kommet inn i en tilstedeværelse som kan gjøre at omgivelsene kan oppfatte barnet som fjernt eller borte. Det kan være at barnet er i en harmoni, og at leken går av seg selv. Det vil være uheldig å avbryte et barn som er i en flow, da man kan avbryte en følelsesmessig eller lærerik situasjon for barnet. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.25). Lundhaug og Neegaard (2017, s.127) skriver at flow har tradisjonelt vært koblet opp til risikolek og kroppslige utfordringer. Barn kommer inn i denne flytsonen når de møter på utfordringer som er akkurat passe utfordrende, men som de mestrer. I det spennende friluftslivet kan dette for eksempel handle om når barna klatrer i trær, rutsjer ned skrenter og bakker eller at de setter utfor en ujevn bakke på ski. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.127).

3 Metode

Vi har valgt kvantitativ metode og vil her beskrive hva det innebærer og hvorfor vi har valgt denne metoden. «Vitenskapelig metode er framgangsmåter eller «teknikker» for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål. Målet er å få fram informasjon om den «sosiale virkeligheten», og kunnskap om hvordan denne informasjonen kan analyseres. Det dreier seg om å samle inn, analysere og tolke *data*, og dette er en sentral del av *empirisk* forskning» (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2010, i Bergsland & Jæger, 2018, s.66). Før man velger metode for bacheloroppgaven man skal skrive, er det viktig å hente inn informasjon om temaet som er valgt, man må sette seg inn i formålet i prosjektet og man må tilegne seg kunnskap om ulike innsamlings- og analyseteknikker og bestemme hvilken metode man skal bruke for å innhente den kunnskapen man ønsker (Kvale & Brinkmann, 2012, i Bergsland & Jæger, 2018, s. 66)

3.1 Valg av metode – kvantitativ metode

I denne oppgaven ønsker vi å få fram at friluftsliv i barnehagen er mulig for alle, og at det handler mye om hvordan barnehagelæreren tilrettelegger. Vi ønsket mange respondenter fra forskjellige områder i landet, derfor ønsket vi å bruke kvantitativ metode. Vi utarbeidet en spørreundersøkelse, slik at vi kunne få flere og varierte svar og meninger. De kvantitative metodene er basert på mer distanse mellom forsker og informant. Når man skriver kvantitativ metode legger man fram resultatene som statistikker og diagrammer, og man presenterer resultatene man får i form av en tekst (Bergsland & Jæger, 2018, s.66-67).

3.2 Metodekritikk

I spørreundersøkelsen vi sendte ut har vi sett at det er flere elementer vi kunne utdypet bedre. Spørreundersøkelsen starter med spørsmål om hvilken stilling respondentene har, og det vi ser i ettertid er at vi kunne spurt om kjønn først. Det fordi vi senere i undersøkelsen da kunne sett hva de forskjellige kjønnene svarte videre, noe som kunne gitt oss et større innblikk i resultatene. Vi ville også valgt å stille mer konkrete spørsmål, og endret noen slik at de ville vært enda mer relevante. Utover i spørreundersøkelsen ble det færre og færre respondenter, vi kan tro at det kan ha noe med lengden på spørreundersøkelsen å gjøre. Her kan vi stille oss kritisk til antall spørsmål. Om vi skulle sendt den ut på nytt, ville vi lagd færre og mer konkrete spørsmål. Vi ville også lagd færre spørsmål hvor respondentene måtte skrive svarene selv, og fokusert mer på alternativer. Underveis i oppgaven har vi lagt merke til at vi også kunne valgt

kvalitativ metode, da det kunne vært med på å bidra til en faglig samtale der vi kunne fått gått dypere inn på spørsmålene vi hadde.

I spørreundersøkelsen vår spurte vi hvor mange dager i uken respondentene går på tur med barnegruppen. Det kommer senere i figur 4. Der kan man se at vi har gitt respondentene svaralternativene 1-2 dager og 2-4 dager. Da havner alternativet 2 dager i to ulike bokser. Her burde vi gitt alternativene 1-2 dager og 3-4 dager, da vi hadde vært helt sikre på at respondentene som går tur to ganger i uken hadde svart samme alternativ.

3.3 Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen ble lagd på surveyxact (<https://www.surveyxact.dk/LinkCollector?key=NE5RQH81SP1J>). Her fokuserte vi på at respondentene var ansatte og jobber/har jobbet i barnehage og studenter. For å få et større spekter av respondenter valgte vi å legge ut spørreundersøkelsen vår på gruppen «Idebroen debatt» på facebook, som er opprettet av og for barnehageansatte. Vi valgte også og sendte spørreundersøkelsen til barnehager vi er kjent med fra tidligere. «En spørreundersøkelse eller en survey er en systematisk metode og en standardisert utspørring av et (stort) utvalg personer og kan handle om et hvilket som helst tema» (Ringdal, 2013, i Bergsland & Jæger, 2018, s.77) Formålet med en spørreundersøkelse er å få data til en statistisk beskrivelse av en gruppe mennesker. De svarene respondentene gir er individuelle og er med på å bidra på statistisk informasjon av denne gruppen. (Bergsland & Jæger, 2018, s.77) I vår spørreundersøkelse var det 21 spørsmål. Det var både spørsmål med svaralternativer og tekstbokser, hvor respondentene kunne svare uavhengig av alternativer. Der respondentene svarte fritt, tok vi ut de svarene som gikk igjen i diagrammer. Senere i oppgaven vil du kunne se tabellene og figurene, hvor vi presiserer hvilke som er spørsmål hvor respondentene hadde svaralternativer og ikke. Spørsmålene lagde vi ut fra problemstillingen vår, der vi formulerte spørsmålene slik at vi fikk den informasjonen vi trengte for å få de svarene vi trengte. Det er viktig å stille konkrete spørsmål. Det blir da lettere for respondentene å svare, dette gjør også at informasjonen blir detaljert, og da blir det også lettere å tolke data (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2010, i Bergsland & Jæger, 2018, s.77).

4 Resultat

Vi fikk inn 63 komplette svar på spørreundersøkelsen vi sendte ut. Det startet med 116 respondenter på de tre første spørsmålene, hvor antall respondenter minket etterhvert utover i

spørreundersøkelsen. Ut ifra de tre første spørsmålene (Figur 1-3) så vi at 94% av respondentene var kvinner og 48% var pedagogiske ledere. 66% var også mellom 21-40 år. Med andre ord var gjennomsnittsrespondenten kvinne mellom 21-40 år som arbeider som pedagogiske ledere. Flere av reespondentene oppgav mer enn ett svar på de forskjellige spørsmålene, så figurene viser derfor kun trender og kan ikke testes statistisk.

Tabell 1. Tabellen viser antall respondenter i hver stillingstype. Totalt antall respondenter var 116.

Stilling	Antall respondenter
Styrer/assisterende styrer	15
Pedagogisk leder	56
Barnehagelærer	13
Fagarbeider	5
Assistent	6
Annet	5
Barnehagelærerstudent	16
Totalt	116

Tabell 2. Kjønnfordeling mellom respondentene.

Kjønn	Antall respondenter
Mann	6
Kvinne	109
Ønsker ikke dele	1
Totalt	116

Tabell 3. Aldersfordeling.

Alder	Antall respondenter
18-20	2
21-40	88
41-60	24
61-67	2
Totalt	116

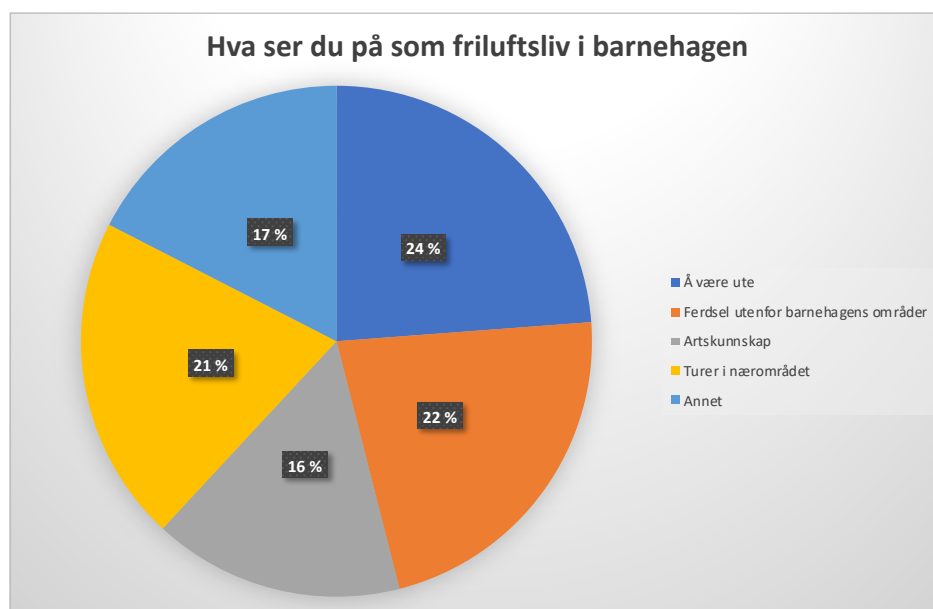
Tabell 4. Det er bare 8 respondenter av 74, som jobber i en friluftslivbarnehage.

Jobber du i friluftslivbarnehage?	Antall respondenter
Ja	8
Nei	66
Totalt	74

Tabell 5. Tabellen viser at flertallet av respondentene har skogen i nærheten.

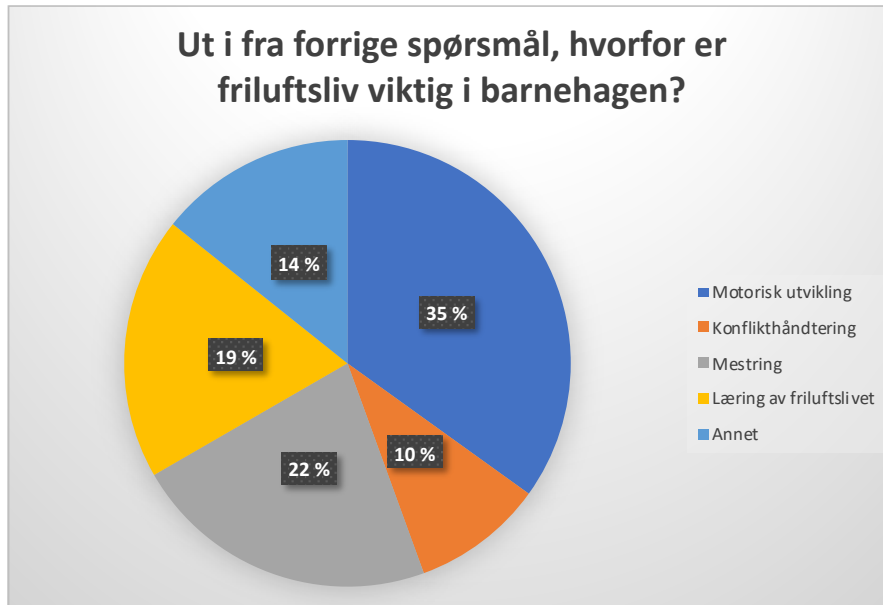
Hva er beliggenheten til barnehagen du jobber i?	Antall respondenter
Nærme skogen	36
I byen	6
I et boligfelt	15
Annet - utdyp	14
Totalt	71

Flertallet mener at friluftsliv foregår utenfor barnehagens område, men det er noe usikkert hvor mange av respondentene med svaralternativene «å være ute» og «artskunnskap» som mener at friluftsliv må foregå utenfor barnehagens område (figur 1). Det er imidlertid naturlig at særlig aktiviteter knyttet til arter kan foregå utenfor barnehagens områder.

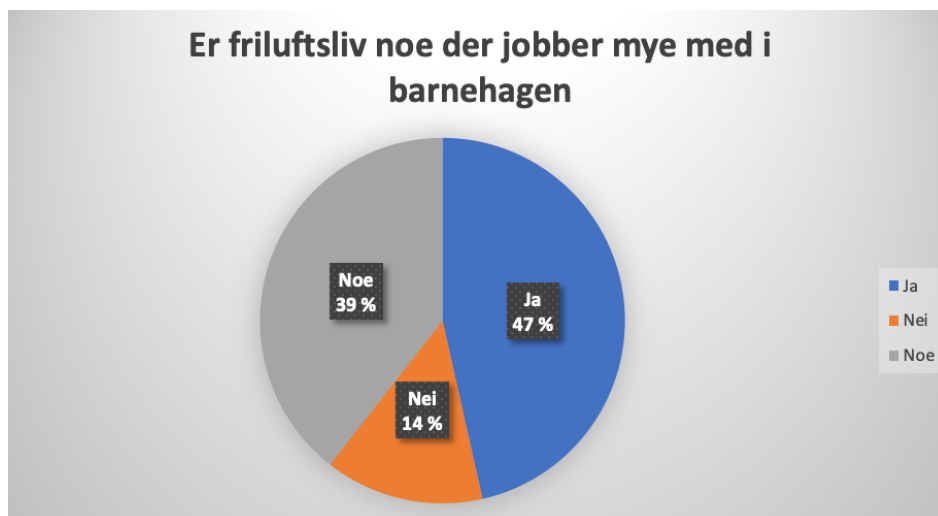
Figur 1– Figuren viser fritekst-spørsmål. De fire mest vanlige svarene er tatt med, mens i kategorien «annet» finner man resten av respondentene (n=63). Diagrammet viser prosentvis fordeling mellom svarene uavhengig av f.eks stilling, alder og kjønn.

I figur 2 svarer 41% av 63 respondenter at motorisk utvikling er en av grunnene til at friluftsliv i barnehagen er viktig. Mestring kan være tett knyttet til motorikk og slik utgjorde det fysiske 67%. Her da at barna utvikler seg bedre motorisk og ferdes i terreng der dette påvirker. 11% mener også at når man er ute i naturen blir det mindre konflikter, da det er nok naturmateriale for alle sammen, og at barna samarbeider bedre.

Figur 2 – fritekst-spørsmål (n=63)

Nesten halvparten (47%) av respondentene, i figur 3, arbeider aktivt med friluftsliv i barnehagen, 39% jobber noe med friluftsliv, og 14% arbeider ikke med det i det hele tatt. Totalt sett er det et stort flertall som driver med friluftsliv (86%).

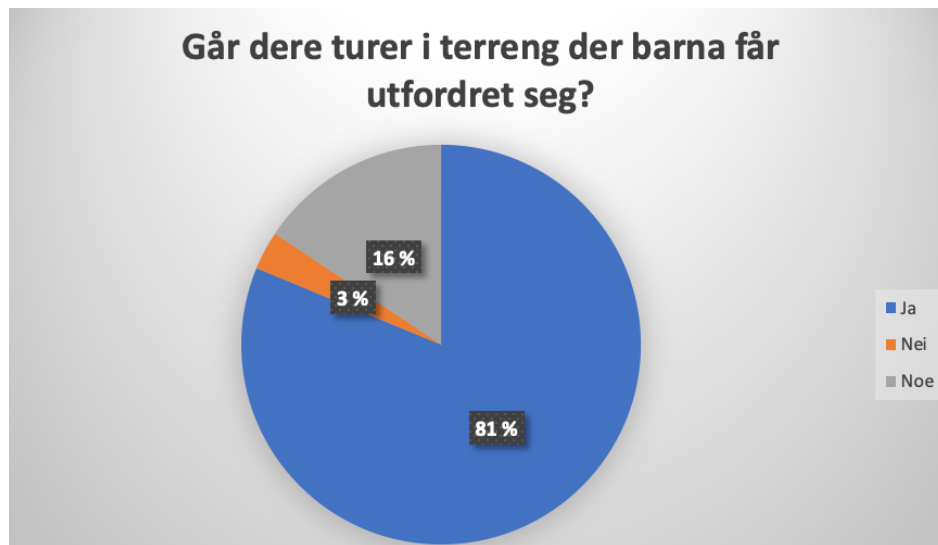
Figur 3 – Svarene viser at nesten annen hver respondent jobber mye med friluftsliv (n=71).

Figur 4 – Over halvparten av respondentene er på tur minst en dag i uken (n=66).

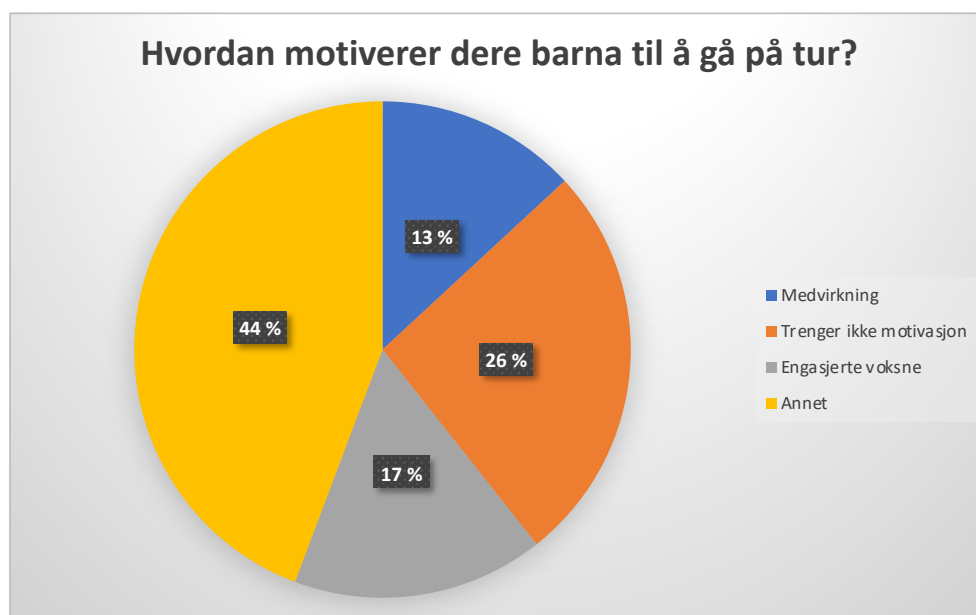

Figur 5 – Over halvparten av respondentene legger til rette for varierende turer (n=64).

Figur 6 – 81% av respondentene har svart at de går turer der barna får utfordret seg (n=64).

47% mener de ikke trenger å motivere barna før de går på tur. 29% nevner at personalet burde være engasjerende og oppmuntrende og 24% mener at medvirkning hjelper med å motivere barna på tur (figur 7).

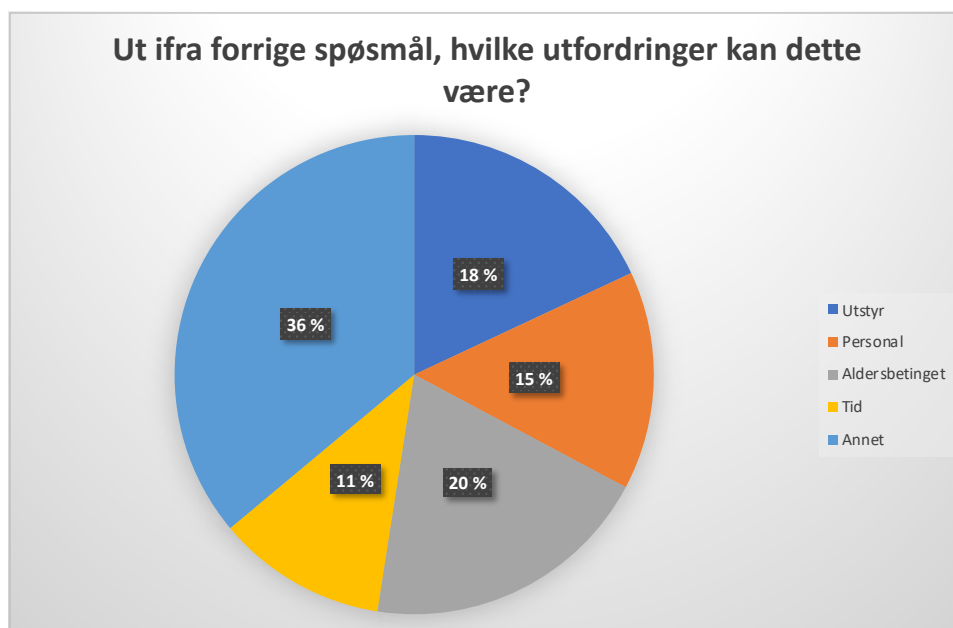

Figur 7 – Fritekst-spørsmål (n=61).

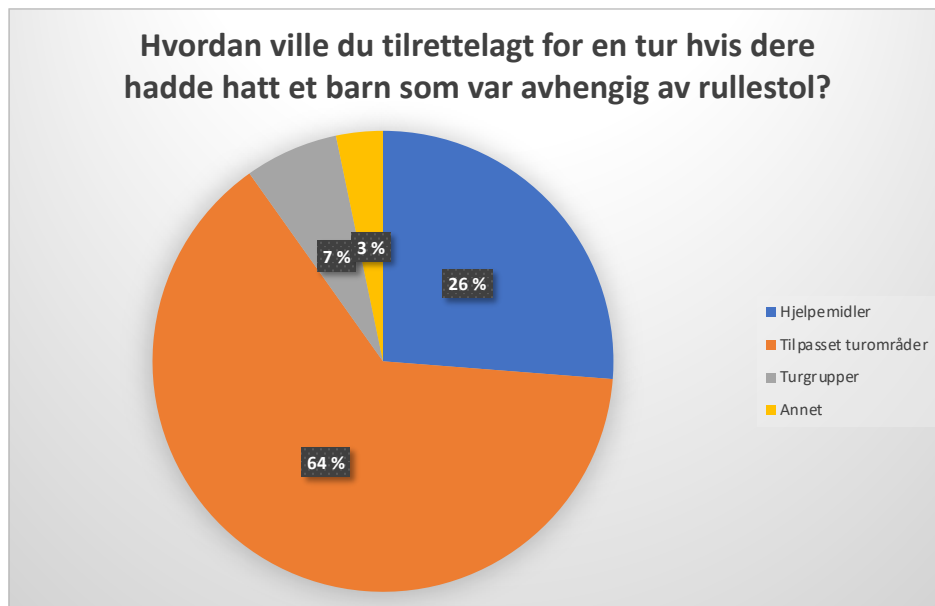

Figur 8 – 36% av 64 respondenter svarte at de kunne se noen utfordringer med å på med hele barnegruppen på tur (n=64).

Figur 9 – Fritekst-spørsmål. Figuren viser hvilke utfordringer som går igjen hos respondentene (n=61).

Store deler av respondentene ville brukt hjelpemidler når de skulle på turer. De ville tilrettelagt turene der det er mulighet for å trille med seg en rullestol. Her kommer korte turer inn, og turer som er tilrettelagt for rullestolbrukere (Figur 16).

Figur 10 – Fritekst-spørsmål (n=61).

Over halvparten av respondentene svarer at de ikke ser på et barn i rullestol som en utfordring når de skal ut i naturen (58%). Det ser vi på som positivt, men vi har også forståelse for de 42% som svarer at de ser på det som en utfordring. Som flere av respondentene svarte i forrige spørsmål (figur 10), handler det mye om tilrettelegging og planlegging av turen og turplassen (Figur 11).

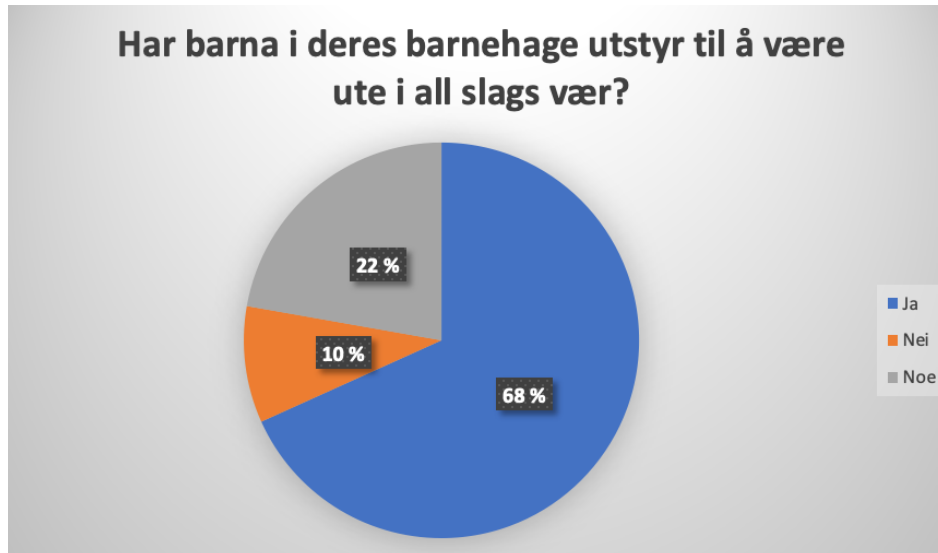
Figur 11 – Over halvparten av respondentene svarte at de ikke så på bruk av rullestol på tur som en utfordring (n=65).

Da det ble spurt om været var noe som påvirket respondentenes valg til å gå tur, svarte 46% at det ikke gjør det. 27% svarte at været påvirker deres valg til og gå på tur, og 27% svarte at de blir noe påvirket av været (figur 12).

Figur 12 – Nesten halvparten av respondentene svarte at været ikke var noe som påvirker deres valg til å gå på tur (n=63).

68% av respondentene mener at barna på deres avdeling/barnehage har godt nok utstyr til all slags vær. 22% svarer at barna har noe godt utstyr, som vi tolker som at barna har klær, men ikke alltid godt nok til å være ute uansett vær. 10% svarer at barna ikke har godt nok utstyr (figur 13).

Figur 13 – Over halvparten av respondentene svarte at barna i deres barnehage hadde utstyr til all slags vær (n=63).

Figur 14 – Over halvparten av respondentene svarte at barnas utstyr ikke har vært en stopper for at de skal kunne gjennomføre turer (n=63).

5 Drøfting

Vi skal nå drøfte resultatene vi har fått fra spørreundersøkelsen vår opp mot teori og egen kunnskap. Vi har valgt å ta utgangspunkt fra spørreundersøkelsen og de funnene som er relevante for vår problemstilling.

5.1 Friluftsliv i barnehagen

Åtte respondenter av 74 sier at de jobber i friluftslivbarnehage, men 47% jobber aktivt med friluftsliv i barnehagen (tabell 4 og figur 3). Det tyder på at friluftsliv har en viktig plass i mange ulike barnehager. Friluftsliv blir bare mer og mer populært, og har blitt et satsningsområde i barnehager i Norge. I rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 52) står det at: Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper. Det er mange som jobber aktivt med friluftsliv i barnehagen, men som velger å ikke kalle seg friluftslivbarnehage.

Friluftsliv er noe vi har sett er forskjellig fra barnehage til barnehage, og dette har vi også egne erfaringer med. Flest respondenter svarer at friluftsliv i barnehagen er å være ute, å være utenfor barnehagens områder, artskunnskap og turer i nærområdet (figur 1). Disse svarene passer alle godt under Miljøverndepartementets definisjon på friluftsliv, som er Stortingsmelding nr. 39 (2000-2001) «Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet». Her er friluftslivet definert som «opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse» (Miljøverndepartementet 2001a:10, i Lundhaug & Neegaard, 2017, s.61). Vi mener at når man fokuserer på de fire punktene ovenfor, kan de være med på å skape muligheten til et friluftsliv. Fra tidligere erfaringer vi har gjort oss har vi sett mange forskjellige måter å ta i bruk friluftslivet på. Noen barnehager legger mye tid i arbeid med friluftsliv, hvor de er ute så og si hele dagen, og legger vekt på naturopplevelser og læring i naturen. For andre kan det være nok med en tur utenfor barnehagens område. For oss er det viktig at barna kommer seg ut fra barnehagens områder, hvor de får utforsket naturen og det naturen har å tilby. Det er også positivt å bruke naturen for det den er verdt, og at barna får oppleve og lære av og om naturen.

Vi mener at friluftsliv i barnehagen er opp til hver enkelt barnehage, men at dette er noe alle bør jobbe med. Man kan jobbe med dette på mange forskjellige måter, der man kanskje velger

seg ut noen satsningsområdet. 14% har svart at de ikke jobber mye med friluftsliv i barnehagen, det mener vi er en for stor prosentandel. Man kan likevel se at de 14% ikke stemmer overens med senere svar i spørreundersøkelsen. Vi spurte om hvor mange dager i uken respondentene var på tur, og da svarte alle respondentene at alle var på tur minst en gang i uka. 6% svarte også at de ikke legger til rette for varierende turer, noe som viser at prosentandelen fra å arbeide med friluftsliv til å planlegge varierende turer har gått ned med 8%. Da vi spurte om respondentene gikk turer i terreng der barna fikk utfordret seg, svarte bare 3% nei. Det viser at prosentandelen fra forrige spørsmål har halvert seg. Det tyder på at friluftsliv for noen er spesifikt, og kan være vanskelig å kategorisere (figur 3- 6).

Vi har forståelse for at friluftsliv kan være vanskelig å bruke aktivt på en småbarnsavdeling, da de minste barna i barnehagen ikke har de samme motoriske forutsetningene som for eksempel en storbarnsavdeling. Men vi mener samtidig at det er viktig å starte med friluftsliv og uteliv tidlig, slik at de får utvikle seg motorisk så tidlig som mulig. Ut ifra egne erfaringer vi har tilegnet oss fra praksis i en barnehage som var en friluftslivsbarnehage, så la de vekt på at alle aldersgrupper skulle få yte det friluftslivet som var. Her var de ute hele dagen, uansett alder. Et eksempel her var at på småbarnsavdeling 0-3 år så startet de hver dag med frokost rundt bålet på leirplassen og forble ute til sovetiden. De yngste barna måtte fra første start lære seg hvordan de skulle ta hensyn til både hverandre og bålplassen.

Respondentene ser viktigheten med friluftsliv, og de kommer med gode eksempler og argumenter. Motorisk utvikling er et av svarene som vi ser igjen flere ganger (figur 2). Motorisk utvikling er noe vi ser på som en av de mest sentrale fordelene med friluftsliv. Det fordi barna får bevegde seg i ulendt terreng, utforske naturen og seg selv og egen kroppslighet. Osnes, mfl (2017, s.33) skriver at når barnet får utforske egen kroppslighet starter de den kroppslige dannelsesprosessen. De forklarer kroppslighet slik barnet selv framtrer på. Hvordan barnet fysisk ser ut i omfang og størrelse, hvordan barnet opptrer innen de språklige og motoriske ferdighetene og hvordan barnet gjennomfører bevegelser som er mindre, eksempelvis gester og blikk.

Et annet svar som går igjen hos respondentene er at barna får oppleve mestring (figur 2). Vi mener at mestring er viktig for barna. Gjennom mestring får barna en positiv opplevelse, noe som gjør at de får et godt forhold til naturen. Mestringen kan oppnås når barna for eksempel får klatre i et tre, bevege seg i ulendt terreng og få glede av annerledes lek. Lundhaug og Neegaard

(2017, s.100) støtter det, og skriver at friluftslivet i barnehagen handler om turglede, opplevelsene man får, friheten og den mestringen barna kjenner på. De skriver også at friluftslivet ikke handler om å oppnå vanskelige presentasjoner og opplevelser som er ekstreme. Det viktigste målet når man er på tur er frihet, turglede, mestring og opplevelser. En faktor vi synes er viktig når det kommer til friluftsliv og for alle barn generelt, er risikolek. Ute i naturen får de utfordret seg på en helt annen måte. Risikoleken er veldig individuell fra barn til barn, da alle barn er forskjellige og har forskjellige grenser. Det barn får ut av risikoleken, er en egen type mestring. Osnes, mfl (2017, s.159) forklarer at gjennom den risikofylte leken blir barna kjent med egne begrensninger og muligheter. De blir sterke, koordinerte og smidige. Jo lenger barna holder på med leken og etterhvert som risikoen blir større, skjønner de at de mestrer større utfordringer. Barna utvikler også en mental styrke og erfaringer som hjelper de med å bli sikre på seg selv, på andre og på at de kan mestre andre områder (Stephenson 2003, Sandseter 2007, i Osnes et al., 2017, s.159).

Læring i naturen er også noe respondentene fremhevet (figur 2). Naturen er arena hvor det er tilrettelagt for læring og gode muligheter for læring, lek, undring og utforskning. For oss er det noe vi er veldig enig i, og hvor vi tidlige har erfart viktigheten med det. Lysklett (2013, s.165-166) skriver at det er når barna går i barnehagen at de er mest nysgjerrig, åpne for den faglige kompetansen og refleksjonene over de både store og små spørsmålene. Uendelige kilder til spørsmål og muligheter for at barna skal få både nye svar og nye sammenhenger ute i naturen. Hvis barna får ærlige svar på det de lurer på kan dette være med på at de stiller enda flere spørsmål, og da vil barna kunne lære ut ifra sin egen vilje og motivasjonen. Dette er da bare mulig om de som er sammen med barna har vilje til å være med på å hjelpe de med å finne svar.

Vi spurte respondentene hvordan de motiverer barna til å gå på tur, hvor 26% svarte at barna ikke trengte motivasjon for å gå på tur. Her kan vi tenke oss at ordet tur er positivt ladet hos barna, og at de har fått gode turopplevelser tidligere. 17% svarte at det ligger motivasjon i engasjerte voksne som smitter over på barna. 44% svarte annet, her vil vi da konkludere med at det er veldig mange forskjellige svar som ikke samsvarer med hverandre (figur 7).

Som nevnt tidligere er friluftsliv varierende fra barnehage til barnehage, også fra person til person. Det kan derfor være krevende å komme frem til akkurat hva friluftsliv er i barnehagen. Vi har i denne oppgaven prøvd å gi eksempler på hva friluftsliv i barnehagen kan være, og hvordan man kan drive med det. Ut ifra undersøkelsen vi har sendt ut, kan vi se at friluftsliv i

barnehagen handler om å være ute og utenfor barnehagens områder hvor man arbeider med mestring og læring i naturen.

5.2 Barn med nedsatt funksjonsevne

Friluftsliv med barn med nedsatt funksjonsevne er noe vi tidligere har sett kan være utfordrende for noen. Det er derfor viktig for oss å få frem at det er mulig. Vi ønsker at alle barn uansett forutsetninger og utfordringer kan få ta del i friluftslivet. Et spørsmål vi stilte i spørreundersøkelsen var «Hvordan ville du tilrettelagt for en tur hvis dere hadde hatt et barn som var avhengig av rullestol?». Her var det to punkter som gikk igjen hos respondentene.

Tilpasset turområder var det majoriteten av respondentene ville gjort om de var i den situasjonen (figur 10). Her ville de gått på tur hvor det var mulighet for å få med seg hele barnegruppen. Vi mener at det er en god måte å tilrettelegge på, samtidig som at de andre barna i barnegruppen skal få utfordret seg. Da mener vi at det kan være et eksempel å finne et turmål som er variert og hvor det er mulig for alle barna å utfordre seg og være aktive. Ifølge Osnes, mfl (2015, s.203) skal friluftsliv være en aktivitet for alle barn og barn med nedsatt funksjonsevne, så er det viktig at man vet hva hovedmålet med friluftsliv i barnehagen er. Hovedmålet er at barnehagene må tilrettelegge for å skape gode opplevelser i naturen eller i omgivelser som er naturpreget sammen med barna som er med. Lundhaug og Neegaard (2017, s. 70) støtter også opp imot dette og skriver at valg av område og løsninger som er praktiske er med på å påvirke for hva et barn i rullestol kan være med på. I en barnehagesammenheng kan det være å ta i bruk en lett vogn med store hjul og på vinteren kan man bruke et akebrett. Det støtter også neste punkt som respondentene har satt høyt, hjelpemidler. Med hjelpemidler mente flere rullestol med store hjul slik at det ble enklere å ferdes i terreng og det ble nevnt tilpasset sykkel og bæremeis. Med hjelp av tilpasset rullestol og sykkel vil det være mulighet for å ferdes i ulendt terreng som ikke er så krevende, men med hjelp av bæremeis kan man bevege seg i mer utfordrende terreng. Bæremeis forutsetter at det er mulig å bære barnet på ryggen, og at man selv som voksten har styrke til det.

Ut ifra informasjonen vi har innhentet fra respondentene, kan vi se at mange av respondentene ser muligheter fremfor problemer. Det er noe vi mener er viktig. Når man har et barn med nedsatt funksjonsevne, eller spesielle behov i barnehagen må personalet klare å legge til rette på en så lik måte som hos resten av barnegruppen i barnehagen. Vi mener at alle barn skal få

like muligheter i barnehagen der det er mulig. Dette er kanskje noe personalgruppen må jobbe med for å få til, og da er det viktig at alle i en personalgruppe der mulighetene som ligger der i stedet for problemer som kan oppstå. Her ligger det godt samarbeid med både kollegaer og foreldre, slik at dette skjer på en måte som både er best for barnet, foreldrene og de ansatte som skal gjennomføre det. Det støttes av Hallås og Karlsen (2015, s. 79) der de skriver at personalet i barnehagen trenger kunnskap om hvordan man skal og kan tilrettelegge for barn med nedsatt funksjonsevne for å kunne gi et godt tilbud til barna. For barn som er små med nedsatt funksjonsevne, og at de skal fungere så godt som mulig ut ifra deres forutsetninger, kan det være til god hjelp å tilrettelegge på ulike områder.

Vi spurte respondentene om de ville sett på det å ta med seg et barn som er avhengig av rullestol som en utfordring. 58% skrev nei, noe vi ser på som positivt (figur 11). På andre siden var det 42% som skrev ja, dette syntes vi er en altfor høy prosentdel, men vi kan samtidig forstå at det kan fremstå som en utfordring da det kan kreves spesiell kompetanse. Det selvfølgelig mange forskjellige grunner til at prosenten var så høy da de svarte at de på det som en utfordring, men vi syntes fortsatt at 42% er for høyt. En av grunnene kan være at de ikke har det utstyret de trenger og som kan være en stopper for friluftslivet. En annen grunn kan være personalet, både at personalet ikke har den kunnskapen de behøver og at det er mangel på personal.

Som skrevet tidligere svarer respondentene at tilpasset turområdet og hjelpemidler er noe man kan ta i bruk når man skal gjennomføre friluftsliv. Vi mener at det er gode ideer, og at alle barn skal ha rett til å drive med friluftsliv i barnehagen. Derfor mener vi at funksjonsnivået ikke skal være et problem for å gjennomføre friluftsliv i barnehagen. Lundhaug og Neegaard (2017, s.70) støtter opp mot det da de skriver at funksjonsnivået til barna i utgangspunkt ikke skal ha en betydning for å kunne gjennomføre et tradisjonelt friluftsliv. Det handler om å ha tilgang til naturen og at man ferdes etter egen evne. for en person som kan gå selv, vil det kreve mindre tilrettelegging enn om et barn i rullestol skal kunne oppleve det tradisjonelle friluftslivet og naturen.

Ut fra svarene respondentene ga, teori og vår egen kompetanse og erfaring kan vi komme frem til at tilrettelegging og planlegging er viktig før man skal ut og bedrive friluftsliv. Man må ta hensyn til alle barna i barnegruppen, og se hvert enkelt barn. Det å se muligheter fremfor utfordringer vil da være viktig.

5.3 Påvirkning

For at barna skal føle seg trygge i naturen er det viktig at de får gode opplevelser med å være ute. Noen har foreldre som er både turglade og turvante, og som kjenner skogen godt og har utstyr som passer. Noen har foreldre som ikke har like mye erfaring, der foreldrene ikke er glad i å gå på tur, de kan ha det travelt eller så kan naturen være ukjent for dem. De kan også ha lite erfaring med hva slags utstyr som er fornuftig og ha med seg når man skal ut på tur eller hva slags klær man skal pakke med seg. (Langholm et al., 2017, s 60). Det er noe som kan påvirke barnas opplevelser med friluftslivet. Som voksne i barnehagen må man jobbe med de barna det gjelder, og legge til rette for at de får utforske friluftslivet ut fra deres forutsetninger. Om barna ikke opplever friluftsliv hjemme, skal de få oppleve det i barnehagen. Vi har full forståelse for at foreldre har det travelt, og kanskje ikke finner tiden til å være ute i naturen, og foreldre som for eksempel er vant med en helt annen natur og et annet klima enn vi har i Norge. De kan for eksempel assosiere skogen med farlige dyr og giftige planter. Det blir da vår jobb å forsikre foreldrene at det vi gjør i barnehagen er trygt, og at både foreldre og barnehagen vil det beste for deres barn. Som Langholm, mfl (2017, s.60) skriver kan noen foreldre ha lite erfaring med hva slags utstyr man burde ha med på tur og hva slags klær man skal pakke med. I en slik situasjon mener vi at man som ansatt i barnehagen kan påta seg en rolle som veileder, og forklare hvilke klær som passer godt til forskjellige årstider og hvordan utstyr barna bør ha i barnehagen.

Vi spurte respondentene om været er noe som påvirker deres valg til å gå på tur. 46% svarte nei, 27% ja og 27% noe (figur 12). Det tilsier at over halvparten av respondentene svarte at været påvirker turvalget i noen grad. Vi spurte også om barna hadde godt nok utstyr til å være ute i all slags vær, hvor 10% svarer nei (figur 13). Det samsvarer ikke med svarene i neste spørsmål, som er om barnas utstyr har vært en stopper for at de kunne gjennomføre turer i barnehagen. Da svarte 27% at utstyret til barna har vært en stopper (figur 14). Det er noe vi ikke helt får til å stemme statistisk. Vi mener om utstyret er en stopper for å kunne gjennomføre turer, er det ikke godt nok utstyr til å kunne være ute i all slags vær.

Vi har selv sett foreldre som har forskjellige grenser på hva de syntes barna skal få gjøre i barnehagen. Noen synes det er ubehagelig å la barna klatre i trær, og andre liker ikke at barna deres får bruke redskaper som for eksempel sag og hammer. Da mener vi at man må ta seg tid til å snakke med foreldrene, og høre på det de har å si. Det er viktig at de også føler seg hørt. Vi ville også formidlet til foreldrene om risikolek, og hvilke positive sider det har for barna. Og

det er viktig å få frem at vi alle vil det beste for barna, og at vi er der for å støtte barna i det de vil utforske. Vi vil si oss enige med Løkken og Søbstad (2014, s.18) som skriver ganske likt som vi selv mener. De skriver at foreldresamarbeid er sentralt i barnehagen, og at det er noe som påvirker barnehagehverdagen. Foreldre er forskjellige, og de har alle ulike grenser på hva de er komfortable med hva de lar barna gjøre. Det kan for eksempel være som eksemplene vi nevnte tidligere, som å klatre i høyder, bruke skarpe redskaper og andre typiske risikoleker. Da må man komme inn som veiledere, og ha en samtale over hva foreldrene synes er greit. Alle foreldre vil bare det beste for sine barn.

I spørreundersøkelsen spurte vi om respondentene så noen utfordring med å ta med hele barnegruppen på tur, og hvilke utfordringer det kunne være. Da var det flere av respondentene som skrev at ikke alle barna hadde godt nok utstyr, og at det kunne være utfordrende da de barna det gjaldt måtte låne av barnehagen, eller at det kunne påvirke lengden på turen. Flere respondenter svarer også at barna har ulik fysikk (figur 8). Alle barn er forskjellige, og det vil alltid være slik at barn har ulik fysikk. Man har ulike bevegelseserfaringer, og det vil være med å påvirke hvordan man må tilrettelegge friluftslivet. Vi mener at man må ta hensyn til hvert enkelt barn, og at vi som voksne må arbeide slik at barna skal få utbytte av friluftslivet. Om det så må være at man må sette av litt egentid til de som strever mer enn eventuelt andre barn. Det er noe som Jensen og Osnes (2009, i Osnes et al., 2017, s.81) støtter da de skriver at det er viktig å ta hensyn til at alle barn kommer med forskjellige bevegelseserfaringer, og at det da er viktig at de som jobber i barnehage tenker over hvordan man fremstår i voksenrollen og i væremåten.

5.4 Personalet i barnehagen

Personalet i barnehagen er de personene som barna er mest med i sin våkne tid i løpet av dagen, de er både forbilder og trygge personer som barna kan komme til når de trenger det. Vi møter forskjellige mennesker som jobber i forskjellige barnehager. Disse personene er med på å forme barnehagehverdagen til barna, kollegaer og seg selv. Når man jobber i en barnehage må man samarbeide med de rundt seg. Her kan det komme utfordringer der man må samarbeide litt ekstra for å klare å gjennomføre. Under spørreundersøkelsen vår så kom det tydelig frem at mangel på personal var med på å gjøre det utfordrende for å kunne gjennomføre ulike gjøremål.

Vi spurte respondentene om de så på det å ta med seg hele barnegruppen på tur som noen utfordring. Flere av respondentene svarer at de føler at man får bedre kontakt med hverandre

hvis man deler barnegruppen i for eksempel to grupper (figur 8). Da ser de at barna leker bedre med hverandre og de voksne får et bedre samspill med barna. Barna i en barnegruppe har også mindre barn å forholde seg til, noe som kan være en fordel. Når barna leker i mindre barnegrupper skapes det gode relasjoner mellom barna og barna og de voksne. Dette er noe alle barn trenger, men som barnehagene ikke alltid kan tilrettelegge for. Vi ser at mangel på personal er noe som barnehagene ser på som et problem og en plass de ikke når til. Det er ofte de ønsker at de kan klare å dele opp barnegrupper, men at personalet ikke strekker til. Respondentene svarer også at hvis de ikke har nok personale til å dele barnegruppen i små grupper, så må de være ekstra flinke til å samarbeide med hverandre og hjelpe til. Det er viktig å ha god tillit til kollegaene du jobber med, slik at dere klarer å få til et godt samarbeid. For det samarbeidet de voksne i barnehagen gjør, legger barna i barnegruppen merke til. Vi spurte hvilke utfordringer det kunne være med å ta med seg hele barnegruppen på tur, der 20% svarte at alder var en av de største utfordringene og 18% svarte også at de ikke hadde godt nok utstyr til barna. Som skrevet tidligere kan man se at personalet kan være en utfordring, og det er noe vi også kan se hos svarene til respondentene, da 15% har svart at personalet kan være en utfordring. Det kan tolkes på to måter, mangel på personal og at personalet ikke vil.

De voksne i barnehagen som formidler turglede klarer å skape gode forutsetninger for barna slik at de skal trives på tur. Både barna i barnehagen og de voksne i barnehagen har et stort utbytte av friluftsliv på mange forskjellige måter. Det er veldig viktig at barna får mulighet til å oppleve turglede, og trivselen til de voksne som er med på tur smitter over på barna. Barna både tar og lærer av personalet sitt kroppsspråk, hva de sier og hvordan deres holdninger er. Barna kan fort legge merke til om de voksne som er med på tur ikke trives ute på tur. De voksne som jobber i barnehagen er rollemodeller for barna, og måten de oppfører seg på kan være med på å hemme eller fremme drivkraften til barna når de leker eller utforsker på tur. (Lundhaug & Neegaard, 2017, s.99).

Vi har fra tidligere erfaringer sett at for lite personal kan være en stopper for at man velger å for eksempel ta med barnegrupper på tur. Man skal selvfølgelig alltid gjør det som er forsvarlig og at man selv har kontroll på det man skal gjøre. Men her kommer personalet sin lyst til å gjennomføre for eksempel en tur inn. En tur må ikke alltid være at man går langt og gjennomfører et måltid ute. Det kan for eksempel være at man tar med seg noen leker eller bøker og går utenfor gjerdet til barnehagen. Da kan barna selv få føle på at de får gjennomført en tur og får både inn nye inntrykk og erfaringer med å gjennomføre noe nytt. Personalet i

barnehagen må også klare å se mulighetene som ligger der før de ser på noe som et problem. God planlegging ligger i grunn for et godt samarbeid og for å få gjennomført det man vil. I en barnehagehverdag er ingen dager like, og det kan fort oppstå endringer der man enten må handle raskt eller gjøre om på noe. Dette kan selvsagt føre til at det blir endring i de planene man hadde planlagt og at man da må se på nye muligheter som kan tas i bruk. Når slike endringer skjer må personalet samarbeidet og snakke sammen om hvilke endringer som skjer og komme frem til en felles beslutning som er best for alle. I en personalgruppe i barnehagen er alle forskjellige og alle har sine egne meninger. Hver av personalet i en barnehage vil ha sine styrker på forskjellige kompetanseområder. Arbeidet i team har lange tradisjoner i barnehager. Kartlegge kompetanse, og se de ulike sidene som utfyller hver og en er en måte som man kan benytte seg av for å få en forståelse. (Kvistad & Søbstad, 2018, s.124).

Det er personalet i barnehagen som skal ta de beste valgene for barna når de er i barnehagen. Sett opp imot det vi har valgt og referert til ovenfor har personalets holdninger mye å si i en barnehagehverdag. Alle er forskjellige og jobber på forskjellige måter, men det er viktig å finne en felles strategi der man klarer å samarbeide og komme til en enighet som er best for barna, seg selv og barnehagen. Vi mener at god kommunikasjon og gode arbeidsforhold i barnehagen må til for at man skal klare å gjøre den jobben man skal, klare å samarbeide og at barnehagen skal være et sted der alle barn har det bra og trives.

Noen kan være uenige i at personell ikke har noe å si for den jobben du skal gjøre, og noen mener at det har alt å si. Vi kan være enige i at man ikke kan gjennomføre alt man ønsker om personalet ikke strekker til, men her mener vi også at det er personalet selv som må være åpen for nye muligheter. Personalet kan også se på små ting som store utfordringer, som for eksempel å ferdes i ulendt terreng med en rullestolbruker. Dette tok vi for oss under barn med nedsatt funksjonsevne, men her kommer også personalet inn. Det er opp til personalet hvor de vil legge ut på tur, hvordan tur de vil legge ut på og hvordan de vil gjøre dette.

Samtidig som noen mente at bemanning var et stort problem, var det også mange som ikke så på dette som et problem og bemanning ble ikke nevnt. Her så respondentene mulighetene som lå rundt barnehagen, tok i bruk hjelpemidler eller som tidligere nevnt delte gruppen. Vi ser fra både svar vi har fått i spørreundersøkelsen, egne erfaringer og teori vi har tilegnet oss at det alltid vil være forskjellige meninger og at hver og en av de ansatte i barnehagen har mye å si. For at vi kunne fått et enda mer konkret svar innenfor dette med de ansatte i barnehagen, så

kunne vi stilt spørsmål i spørreundersøkelsen om hvorvidt personal hadde noe å si for hvordan man skulle tilrettelagt for turer/personalets holdninger og motivasjon til å gjennomføre aktiviteter/turer.

6 Avslutning

6.1 Konklusjon

Vi valgte i denne bacheloroppgaven å ta utgangspunkt i problemstillingen: *Hva er friluftsliv i barnehagen? Og hvordan kan vi som barnehagelærere legge til rette for friluftsliv med barn uansett forutsetninger og utfordringer.* Friluftsliv i barnehagen er et tema som ofte er under diskusjon, der alle har forskjellige og konkrete meninger om hva friluftsliv er og hvordan man skal drive med friluftsliv i barnehagen. Det kan være vanskelig og komme med en konkret beskrivelse av dette begrepet, da det er ganske omfattende. Likevel har vi funnet noen svar og forskjellige eksempler på hva friluftsliv i barnehagen er. Det vi har sett ut fra respondentenes svar, teori og egne meninger, er friluftsliv i barnehagen det å ferdes utenfor barnehagens områder, hvor man fokuserer på barnas mestring, læring i og av naturen og naturopplevelser.

Ut fra spørreundersøkelsen, teori og egen erfaring og kunnskap, har vi fått et større innblikk i hvordan man kan jobbe med de forutsetningen og utfordringene som kan være i en barnegruppe. Vi valgte da å fokusere på barn med nedsatt funksjonsevne og barn som kommer fra familier som er mindre turvante. Alle barn har forskjellige forutsetninger, da ingen er like. Og når det kommer til friluftsliv har alle barn forskjellige erfaringer med å være ute i naturen. Alle barn skal bli inkludert i friluftslivet, og vi har da ut fra denne bacheloroppgaven sett at man må tilrettelegge for friluftsliv slik at alle skal få utbytte av det. Man må kunne se hver enkelt i barnegruppen og arbeide slik at alle skal få noe positivt ut av friluftslivet. For eksempel om et barn sitter i rullestol har vi tidligere i oppgaven skrevet hvordan man kan tilrettelegge for en tur slik at hele barnegruppen blir inkludert og får et godt utbytte. Det vil også være barn i barnegruppen som ikke er like vant med og ferdes i naturen som andre, og som trenger mer støtte og motivasjon enn andre barn. Man må passe på at man ikke presser barnet for hardt, og fokuserer mer på naturopplevelsene.

Vi har brukt spørreundersøkelse, teori og egne erfaringer for å klare å besvare problemstillingen vår. Vi konkluderer ut ifra dette at arbeid med friluftsliv i barnehagen og inkludering av alle barn uansett forutsetning og utfordring er noe som må legges til rette for på ulike måter.

Personalet sin holdning i barnehagen har mye å si, og ingenting er umulig å gjennomføre hvis du som barnehagelærer er villig til å prøve. Støtten fra foreldrene til barna spiller også inn, der personal og hjemmet må spille på lag. På denne måten vil alle barna i barnehagen få mulighet til å yte det inkluderende friluftslivet de har rett på.

Litteraturliste

- Askland, L. & Sataøen, S.O (2017) *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3.utg) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Bagøien, T.E (2010) *Barn i friluft – Om verdifullt friluftsliv* (2.utg, 4.opptrykk) Oslo: Sebu forlag
- Bergsland, M.D., & Jæger, H (2018) *Bacheloroppgaven i barnehagelærer utdanningen* (1.utg, 4.opplag) Oslo: Cappelen Damm AS
- Hallås, B.O og Karlsen, G. (2015) *Natur og danning – Profesjonsutøvelse, barnehage og skole* Bergen: Fagbokforlaget
- Haugen, S., Röthle, M., & Løkken, G. (2005) *Småbarnapedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Akademisk
- Kunnskapsdepartementet (2021) *Temahefte om barn med nedsatt funksjonsevne*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/temahefte/om_barn_med_nedsatt_funksjonsevne_i_barnehagen.pdf
- Kvistad, K, Søbstad, F (2018) *Kvalitetsarbeid i barnehagen* (1.utg, 8.opplag) Oslo: Cappelen Akademisk Forlag
- Lie, S., Vedum, T.V., Ødegaard, T., (2013). *Undre meg på*. Opplandske Bokforlag
- Lundhaug, T & Neegaard, H.R., (2017) *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS
- Lysklett, O. B (2013) *Ute hele uka – Natur og friluftsliv i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Nordahl, A. og Misund, S.M. (2009) *Læring gjennom mestring. Skoggrupe metoden*. Oslo: Sebu forlag
- Osnes, H. Skaug, H.N. & Kaarby, K.M. (2017). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (2.utg) Oslo: Universitetsforlaget

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplanen for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Vedlegg

Spørreundersøkelse:

Stilling

Styrer/ Assisterende styrer

Pedagogisk leder

Barnehagelærer

Fagarbeider

Assistent

Annet

Barnehagelærerstudent

Kjønn

Mann

Kvinne

Ønsker ikke dele

Alder

18-20

21-40

41-60

61-67

Jobber du i friluftslivsbarnehage?

Ja

Nei

Hvordan er beliggenheten til barnehagen du jobber i?

Nærme skogen

I byen

I et boligfelt

Annet- utdyp

Hvordan er beliggenheten til barnehagen du jobber i? - Annet- utdyp

Hva ser du på som friluftsliv i barnehagen?

Ut ifra forrige spørsmål, hvorfor er friluftsliv viktig i barnehagen?

Er friluftsliv noe dere jobber mye med i barnehagen?

Ja

Nei

Noe

Hvor mange dager i uken er dere på tur?

1-2

2-4

4-5

Legger dere til rette for varierende turer?

Ja Nei Noe

Går dere turer i terreng der barna får
utfordret seg?

Ja Nei Noe

Legger dere ofte opp til turer der det er personalet som bestemmer, eller får barna være med å bestemme?

Hvordan motiverer dere barna til å gå på tur?

Ser du noen utfordringer med å få med hele barnegruppen på tur? (Dette kan være fysiske og psykiske utfordringer, kulturforskjeller, utstyr)

Ja

Nei

Noe

Ut i fra forrige spørsmål, hvilke utfordringer kan dette være?

Hvordan ville du tilrettelagt for en tur hvis dere hadde hatt et barn som var avhengig av rullestol?

Ville du sett på dette som en utfordring?

Ja

Nei

Hvor viktig er det for deres barnehage at friluftsliv blir en naturlig del av barnas hverdag?

Veldig viktig, dette setter vi som en høy
prioritet

Viktig

Noe viktig

Nøytral

Ikke noe vi prioriterer

Ingen formening

Er været noe som påvirker deres valgt til
å gå på tur?

Ja Nei Noe

Har barna i deres barnehage utstyr til å
være ute i all slags vær?

Ja Nei Noe

Har barnas utstyr noen gang vært en
stopper for at dere i barnehagen skal
kunne gjennomføre turer?

Ja Nei Noe